

Rīgā, 2013. gada 10.aprīlī

**Latvijas Republikas 11.Saeimas
Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijai**

**Latvijas Cilvēktiesību centra ATZINUMS
par likumprojekta "Grozījumi "Patvēruma likumā"" 13.punkta priekšlikumu
(Nr. 579/Lp11)**

Latvijas Cilvēktiesību centrs (LCC) ir saņēmis Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas lūgumu līdz šā gada 11.aprīlim sniegt atzinumu par likumprojekta "Grozījumi "Patvēruma likumā"" 13.punkta priekšlikumu (turpmāk tekstā – 13.priekšlikums), kas paredz grozījumus pašreiz spēkā esošā Patvēruma likuma 19.panta redakcijā, izvērtējot tā atbilstību Latvijas Republikai saistošajām starptautiskajām tiesību normām.

Pamatsecinājumi par piedāvātā likumprojekta "Grozījumi "Patvēruma likumā"" 13.punkta priekšlikumu redakciju:

- 1) Iesniegtā likumprojekta 13.priekšlikums tā patreizējā redakcijā (pieļaujot tā sasaisti ar Valsts Robežsardzes kompetencei pakļauto robežprocedūru):
  - neatbilst tā pamatojumam un ir pretrunā ar ES tiesību aktos patvēruma jomā ietvertajām materiālo un procesuālo tiesību normām;
  - sašaurina personas pieeju parastajai patvēruma procedūrai, kas saskaņā ar ANO Augstā komisāra bēgļu lietās viedokli ir pretrunā ar cilvēka pamattiesībām, proti – tiesībām uz patvērumu, kas nostiprinātas tādos starptautisko tiesību dokumentos kā Ženēvas konvencija, Eiropas Savienības Pamattiesību harta un Līgums par Eiropas Savienības darbību;
- 2) Ar piedāvātā likumprojekta 13.priekšlikumu izvirzītais mērķis nevar tikt sasniegts un rezultātus patvēruma procedūras efektivitātes uzlabošanā tas nesniegs, jo efektivitāti raksturojošs faktors ir ne tikai procedūras ātrums, bet arī tās kvalitāte un atbilstība starptautiskajiem standartiem attiecīgajā jomā. Tas pats attiecas arī uz ļaunprātīgas izmantošanas risku izskaušanu un profilaksi, jo ne visi likumprojekta 13.priekšlikumā iekļautie pamati atbilst priekšstatiem par „ļaunprātīgu izmantošanu”. Līdz ar ko tādu pamatu iekļaušana likumā, kas nav saistīta ar izvirzīto mērķi – „samazināt ļaunprātīgu izmantošanu” nav leģitīma ne pēc formas, ne satura. Likumprojekta mērķis nav sasniedzams ar iesniedzēju piedāvātiem grozījumiem, jo tie nevis tuvina un harmonizē, bet gan gluži otrādi – attālina Latvijā patvēruma jomu regulējošos tiesību aktus no kopējās Eiropas patvēruma sistēmas izvirzītajiem mērķiem par patvēruma tiesību normatīvās bāzes harmonizēšanu;
- 3) Ir nepieciešams pārstrādāt visu Patvēruma likuma 19.pantu, lai visas tā daļas un apakšpunkti atbilstu Ženēvas Konvencijas un Eiropas Savienības tiesību aktu patvēruma jomā prasībām, par izstrādes pamatu ņemot jau sagatavotos 2005/85/EK direktīvas grozījumus (31.panta 6.daļas septiņi punkti) kopsakarībā ar UNHCR viedokli šajā jautājumā.

<p>Patreizējā Patvēruma likuma 19.panta („iesnieguma izskatīšana saīsinātajā kārtībā”) pirmās daļas redakcija – Pārvaldes priekšnieka pilnvarota amatpersona iesniegumu izskata saīsinātā kārtībā un pieņem lēmumu par atteikumu piešķirt bēgļa vai alternatīvo statusu, ja pastāv vismaz viens no šādiem nosacījumiem:</p>	<p>Patvēruma likuma grozījumu likumprojekta 13.priekšlikums, par ko tiek sniegts šis atzinums</p>	<p>2005/85/EK direktīvas grozīts priekšlikums (pārstrādātā redakcija)</p>	<p>LCC priekšlikums (ar komentāru)</p>
<p>1.daļas 1) punkts – patvēruma meklētājs ir no drošas izcelsmes valsts;</p>		<p><u>31.panta 6.daļas b) punkts</u> patvēruma pieteikuma iesniedzējs ir no drošas izcelsmes valsts šīs direktīvas nozīmē, vai (...)</p> <p><i>Jaunās direktīvas redakcijas 38.pantā ir sniegta detalizēta Drošas trešās valsts koncepcija, atbilstoši kurai būtu pārstrādājams Patvēruma likuma 19.panta 1.daļas 1. un 2.punkts.</i></p>	<p><i>Atzinuma ietvaros šī Patvēruma likuma norma netiek analizēta</i></p>
<p>1.daļas 2) punkts – patvēruma meklētājs ieradies Latvijas Republikā, šķērsojot valsti, kas nav dalībvalsts un attiecībā uz patvēruma meklētāju uzskatāma par drošu trešo valsti;</p>		<p><i>Jaunās direktīvas redakcijas 38.pantā ir sniegta detalizēta Drošas trešās valsts koncepcija, atbilstoši kurai būtu pārstrādājams Patvēruma likuma 19.panta 1.daļas 1. un 2.punkts.</i></p>	<p><i>Atzinuma ietvaros šī Patvēruma likuma norma netiek analizēta</i></p>
<p>1.daļas 3) punkts – patvēruma meklētājs ir iesniedzis vēl vienu iesniegumu, norādot citus personas datus;</p>	<p><u>19.pantā: izteikt pirmās daļas 3.punktu šādā redakcijā:</u> "3) patvēruma meklētājs ir maldinājis patvēruma procedūrā iesaistītās institūcijas, iesniedzot nepatiesu informāciju vai dokumentus vai arī neiesniedzot atbilstošu informāciju vai dokumentus saistībā ar identitāti vai valstspiederību, kas varētu negatīvi ietekmēt šā likuma 12.pantā minēto lēmumu;"</p>	<p><u>31.panta 6.daļas c) punkts</u> pieteikuma iesniedzējs ir maldinājis iestādes, iesniedzot nepatiesu informāciju vai dokumentus vai neiesniedzot atbilstīgu informāciju vai dokumentus saistībā ar savu identitāti un / vai valstspiederību, kas varētu negatīvi ietekmēt lēmumu; vai</p>	<p><u>LCC: izteikt 19.panta pirmās daļas 3.punktu šādā redakcijā:</u> <i>„Ir nopietns pamats uzskatīt, ka patvēruma meklētājs ir maldinājis patvēruma procedūrā iesaistītās institūcijas, iesniedzot nepatiesu informāciju vai dokumentus vai arī ļaunprātīgi neiesniedzot atbilstošu informāciju vai dokumentus saistībā ar identitāti vai valstspiederību, kas varētu negatīvi ietekmēt šā likuma 12.pantā minēto lēmumu”.</i></p> <p>Komentārs: Pašreizējā redakcija paver plašas interpretācijas iespējas, kā arī neņem vērā starptautiski atzīto principu, ka patvēruma meklētājiem nedrīkst izvirzīt nereālas prasības attiecībā uz identitāti un valstspiederību apliecināšanu dokumentu iesniegšanu. Lai nepieļautu nepamatoti plašas interpretācijas iespējas, ir jāvērtē attaisnojošie iemesli, kuru dēļ persona nav spējīga iesniegt nepieciešamos dokumentus, apzinātas ļaunprātības kontekstā; nav pieļaujama automātiska situācijas interpretācija tādā veidā, ka persona nesadarbojas ar iestādi. Līdz ar to pierādīta ļaunprātība vērtējama kā kritērijs personas novirzīšanai saīsinātajā vai robežprocedūrā, bet ne pats dokumenta neesamības fakts par sevi.</p>
<p>1.daļas 4) punkts – patvēruma meklētājs bez pamatota iemesla nav iesniedzis iesniegumu agrāk, lai gan viņam bija šāda iespēja, tajā skaitā lai kavētu vai novērstu viņa izraidīšanu no Latvijas Republikas;</p>		<p><u>31.panta 6.daļas f) punkts</u> patvēruma pieteikuma iesniedzējs iesniedz pieteikumu galvenokārt tāpēc, lai kavētu vai izjauktu agrāka vai nenovēršama lēmuma spēkā stāšanos, kā rezultātā tiktu īstenota viņa pārvietošana; vai</p>	<p><i>Atzinuma ietvaros šī Patvēruma likuma norma netiek analizēta</i></p>
<p>1.daļas 5) punkts – patvēruma meklētājs rada draudus valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai un drošībai.</p>		<p><u>Skat. direktīvas grozītā priekšlikuma 31.panta 6.daļas g) punktu</u></p>	<p>Papildinot 19.panta pirmo daļu ar 10.punktu tiek dublēta jau Patvēruma likumā esošā norma, kuras legitimitāte var tikt apšaubīta atzinumā konstatēto apstākļu kontekstā</p>
	<p><u>Papildināt 19.panta pirmo daļu ar 6.punktu šādā redakcijā:</u> 6) patvēruma meklētājs nav iesniedzis informāciju, lai ar augstu ticamības pakāpi varētu noteikt viņa identitāti vai valstspiederību, vai pastāv iespējama, ka viņš ļaunprātīgi ir iznīcinājis vai izmetis identitāti apliecināšanu dokumentu, kas būtu varējis palīdzēt noteikt patvēruma meklētāja identitāti vai valstspiederību;</p>	<p>31.panta 6.daļas d) punkts pastāv iespējama, ka pieteikuma iesniedzējs ar ļaunu nolūku ir iznīcinājis vai izmetis identitātes vai ceļojuma dokumentu, kas būtu palīdzējis noteikt viņa identitāti vai valstspiederību; vai</p>	<p><u>LCC: Izteikt 19.panta pirmās daļas 6.punktu šādā redakcijā:</u> <i>„Ir nopietns pamats uzskatīt, ka patvēruma meklētājs ļaunprātīgi ir iznīcinājis vai izmetis identitāti apliecināšanu dokumentu, kas būtu varējis palīdzēt noteikt patvēruma meklētāja identitāti vai valstspiederību.”</i></p> <p>Patvēruma meklētājiem nedrīkst izvirzīt nereālas prasības attiecībā uz identitāti un valstspiederību apliecināšanu dokumentu iesniegšanu.</p>

	<p><u>Papildināt 19.panta pirmo daļu ar 7.punktu šādā redakcijā:</u> 7) patvēruma meklētājs ir iesniedzis nekoncekventu, pretrunīgu, neticamu vai nepietiekamu informāciju, kas rada pieņēmumu, ka viņa prasība saistībā ar viņa vajāšanu šā likuma 20.panta izpratnē vai smaga kaitējuma draudiem šā likuma 23.panta izpratnē nav pārlicenoša;</p>	<p><u>31.panta 6.daļas e) punkts</u> patvēruma pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis nepārprotami nepatiesu vai acīmredzami neticamu informāciju, kas ir pretrunā pietiekami pārbaudītai izcelsmes valsts informācijai, tādējādi padarot nepārlicenošu viņa prasību saistībā ar to, vai viņš ir kvalificējams kā bēglis vai kā persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību, atbilstīgi Kvalifikācijas direktīvai;</p>	<p><u>LCC: Izteikt 19.panta pirmās daļas 7.punktu šādā redakcijā:</u> „Patvēruma meklētājs ir iesniedzis skaidri nepatiesu informāciju, kas nesaskan ar pietiekami pārbaudītu izcelsmes valsts informāciju, kas rada nopietnu pamatu uzskatīt, ka viņa prasība saistībā ar viņa vajāšanu šā likuma 20.panta izpratnē vai smaga kaitējuma draudiem šā likuma 23.panta izpratnē nav pārlicenoša.</p> <p>UNHCR uzsver, ka ir būtiski nošķirt „ļauņprātīgus”, „skaidri krāpnieciskus” un „acīmredzami nepamatotus” pieteikumus no „neticamiem pietikumiem”, jo ne visi pieteikumi, kuri ir „neticami” ir „ļauņprātīgi”. „skaidri krāpnieciski” vai „acīmredzami nepamatoti”.</p>
	<p><u>Papildināt 19.panta pirmo daļu ar 8.punktu šādā redakcijā:</u> 8) patvēruma meklētājs nelikumīgi ieceļojis Latvijas Republikas teritorijā vai nelikumīgi paildinājis savu uzturēšanos valstī un bez vērā ņemama iemesla nav iesniedzis iesniegumu agrāk;</p>	<p><i>Dzēsts no direktīvas teksta</i></p>	<p><u>LCC: izslēgt 19.panta pirmās daļas 8.punktu.</u></p> <p><i>Formulējums ir pretrunā ar Ženēvas konvencijā nostiprināto principu, ka patvēruma meklētājus nedrīkst sodīt par nelikumīgu ierašanos valstī, un tas ir pretrunā arī ar EK priekšlikumu par Procedūru direktīvas atrunu (fakts, ka iesniegums par starptautiskās aizsardzības piešķiršanu tika iesniegts pēc neregulārās ierašanās valsts teritorijā vai uz robežas, tostarp tranzītzonā, kā arī dokumentu neesamība vai viltoti dokumenti, netiks automātiski uzskatīts par pamatu paātrinātās un/vai robežprocedūras pielietošanai).</i></p>
	<p><u>Papildināt 19.panta pirmo daļu ar 9.punktu šādā redakcijā:</u> 9) patvēruma meklētājs nepiekrīt pirkstu nospiedumu noņemšanai;</p>	<p><i>Dzēsts no direktīvas teksta</i></p>	<p><u>LCC: izslēgt 19.panta pirmās daļas 9.punktu.</u></p> <p><i>Norma ir tikusi dzēsta no pārstrādātās direktīvas teksta, un vērā ņemams ir apstāklis, ka gadījumā, ja persona nepiekrīt pirkstu nospiedumu noņemšanai – šis fakts pats par sevi vēl nenozīmē, ka patvēruma pieteikums ir nepamatots vai ļauņprātīgs, ir nepieciešams papildus vērtējums, līdz ar ko nav pamatota automātiska personas novirzīšana uz saīsināto vai robežprocedūru.</i></p>
	<p><u>Papildināt 19.panta pirmo daļu ar 10.punktu šādā redakcijā:</u> 10) patvēruma meklētājs ir bijis izraidīts no Latvijas Republikas, jo radījis draudus valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai un drošībai un saskaņā ar Imigrācijas likuma noteikumiem iekļauts to ārzemnieku sarakstā, kuriem ieceļošana Latvijas Republikā ir aizliegta.</p>	<p><u>31.panta 6.daļas g) punkts</u> patvēruma pieteikuma iesniedzēju nopietnu iemeslu dēļ var uzskatīt par draudu dalībvalsts valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, vai pieteikuma iesniedzējs ir bijis izraidīts sabiedriskās drošības vai kārtības iemeslu dēļ saskaņā ar valsts tiesību aktiem.</p>	<p><u>LCC: izslēgt 19.panta pirmās daļas 10.punktu.</u></p> <p><i>Ievērojot smagās sekas, kas var iestāties personai negatīva lēmuma pieņemšanas gadījumā lietās, kas saistītas ar valsts drošības jautājumiem, Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja rekomendē un UNHCR atbalsta izslēgt šo lietu kategoriju no saīsinātajā kārtībā vai robežprocedūrā izskatāmo lietu loka, jo apstāklis, ka persona atzīta par draudu valsts drošībai, pats par sevi nenozīmē, ka patvēruma pieteikums ir nepamatots vai ļauņprātīgs.</i></p>
		<p><u>31.panta 6.daļas a) punkts</u> patvēruma pieteikuma iesniedzējs, iesniedzot savu pieteikumu un izklāstot faktus, ir norādījis tikai tos jautājumus, kas nav svarīgi izvērtēšanā par to, vai viņu var kvalificēt kā bēgli vai kā personu, kas ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību saskaņā ar Kvalifikācijas Direktīvu; vai</p>	<p><i>Atzinuma ietvaros šī pārstrādātās direktīvas norma nav tikusi sīkāk analizēta, jo ne patreizējā Patvēruma likuma redakcijā, ne iesniegtajā likuma grozījumu likumprojektā norma šādā vai pietuvinātā redakcijā nav tikusi iekļauta.</i></p>

Izdarīto secinājumu un izvērtējuma pārskatāmībai atzinuma tekstuālās daļas sākumā ir ievietota tabula (lūdzu. skat. 2.-3.lpp.), kas sastāv no 4 ailēm – pirmajā ailē ir sniegta pašreiz spēkā esošā Patvēruma likuma 19.panta pirmās daļas redakcija, otrajā ailē – Patvēruma likuma grozījumu likumprojekta 13.priekšlikumā ietvertās normas, trešajā ailē – 2005/85/EK direktīvas grozīts priekšlikums (pārstrādātā redakcijā), respektīvi – noteiktie 7 pamati, kuru gadījumā varēs tikt piemērota saīsinātā procedūra vai robežprocedūra visā Eiropas Savienībā, bet 4.ailē – LCC priekšlikums attiecībā par konkrēto likumprojekta priekšlikumu un piebildē īss UNHCR viedokļa kopsavilkums.

Likumprojekta priekšlikuma atbilstības vērtējums

1. Lai izvērtētu iesniegto likumprojektu, pirmkārt, ir jākonstatē, ko ar to paredzēts sasniegt un kāds ir tā pamatojums, un, otrkārt, ir jāizvērtē iesniegtā likumprojekta priekšlikuma atbilstība gan izvirzītajam mērķim, gan 1951.gada 28.jūlijā Ženēvā pieņemtajai Konvencijai par bēgļa statusu¹ (turpmāk tekstā – „Ženēvas Konvencija”) un Eiropas Savienības tiesību aktos patvēruma jomā (*Union's asylum acquis*) ietvertajām materiālo un procesuālo tiesību normām.
2. Iesniedzēji likumprojekta anotācijā 13.priekšlikumu pamato šādi: "Lai uzlabotu patvēruma procedūras efektivitāti un novērstu tās ļaunprātīgas izmantošanas risku, nepieciešams papildināt Patvēruma likuma nosacījumus, kuri paredz iesnieguma izskatīšanu saīsinātajā kārtībā. (..)”. Tādejādi secināms, ka konkrētā priekšlikuma mērķis ir „uzlabot patvēruma procedūras efektivitāti” un „novērst tās ļaunprātīgas izmantošanas risku”.
3. Likumprojekta 13.priekšlikumā tā iesniedzēji piedāvā sekojošus grozījumus:

19.pantā: izteikt pirmās daļas 3.punktu šādā redakcijā:

"3) patvēruma meklētājs ir maldinājis patvēruma procedūrā iesaistītās institūcijas, iesniedzot nepatiesu informāciju vai dokumentus vai arī neiesniedzot atbilstošu informāciju vai dokumentus saistībā ar identitāti vai valstspiederību, kas varētu negatīvi ietekmēt šā likuma 12.pantā minēto lēmumu;"

kā arī

papildināt pirmo daļu ar 6., 7., 8., 9. un 10.punktu šādā redakcijā:

"6) patvēruma meklētājs nav iesniedzis informāciju, lai ar augstu ticamības pakāpi varētu noteikt viņa identitāti vai valstspiederību, vai pastāv iespējamība, ka viņš ļaunprātīgi ir iznīcinājis vai izmetis identitāti apliecināšu vai ceļošanas dokumentu, kas būtu varējis palīdzēt noteikt patvēruma meklētāja identitāti vai valstspiederību;

7) patvēruma meklētājs ir iesniedzis nekonekventu, pretrunīgu, neticamu vai nepietiekamu informāciju, kas rada pieņēmumu, ka viņa prasība saistībā ar viņa vajāšanu šā likuma 20.panta izpratnē vai smaga kaitējuma draudiem šā likuma 23.panta izpratnē nav pārliecinoša;

8) patvēruma meklētājs nelikumīgi ieceļojis Latvijas Republikas teritorijā vai nelikumīgi paldzinājis savu uzturēšanos valstī un bez vērā ņemama iemesla nav iesniedzis iesniegumu agrāk;

9) patvēruma meklētājs nepiekrīt pirkstu nospiedumu noņemšanai;

10) patvēruma meklētājs ir bijis izraidīts no Latvijas Republikas, jo radījis draudus valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai un drošībai un saskaņā ar Imigrācijas likuma noteikumiem iekļauts to ārzemnieku sarakstā, kuriem ieceļošana Latvijā ir aizliegta.”.

¹ 28.07.1951. "Konvencija par bēgļa statusu" ("LV", 171/174 (886/889), 04.07.1997.); spēkā ar 29.10.1997.
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=210690>

4. Minētajā priekšlikumā iekļauto normu redakcija ir ņemta no Direktīvas 2005/85/EK „Par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu” (turpmāk teksta – „Procedūru direktīva 2005/85/EK”) III nodaļas „Pirmās instances procedūras” 23.panta, un konkrēti – minētā panta ceturtās daļas d), f), g), l), n) un m) apakšpunktiem. Minētais Procedūru direktīvas 2005/85/EK 23.pants nosaka patvēruma pieteikumu izvērtēšanas procedūru. Šī panta ceturtā daļa, kuras atsevišķi apakšpunkti ir iesniegti kā priekšlikums Latvijas Republikā spēkā esošā Patvēruma likuma 19.panta papildināšanai, paredz, ka „*Dalībvalstis var arī noteikt, ka izvērtēšanas procedūra saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas minētas II nodaļā, tiek noteikta kā prioritāte vai paātrināta, ja (..):*” – zemāk tiek uzskaitīta virkne gadījumu, kad procedūru „var noteikt kā prioritāru vai paātrinātu” (pavisam kopā panta daļai ir 15 apakšpunkti, kas apzīmēti ar burtiem no a) – o)).
5. Tādējādi, jau sākotnēji Procedūru direktīvā 2005/85/EK minētais pants ir bijis paredzēts, lai regulētu tā sauktās pirmās instances procedūras, pieļaujot to noteikšanu kā „paātrinātu” jeb „saīsinātu” – kā tas arī pārņemot minēto direktīvu ticis transponēts ar Patvēruma likuma 19.pantu, kas paredz „Iesnieguma izskatīšanu saīsinātajā kārtībā”. Taču šis pants nav bijis paredzēts izmantošanai robežprocedūru gadījumos (kuras paredzēts ieviest ar Patvēruma likuma grozījumu 14.priekšlikumu, papildinot Patvēruma likumu ar 19.¹pantu „Iesnieguma izskatīšana robežšķērsošanas vietā”, piesaistot to Patvēruma likuma 19.pantam, kurā uzskaitīto nosacījumu konstatēšanas gadījumā automātiski tiek pieņemts personai negatīvs lēmums „par atteikumu piešķirt bēgļa vai alternatīvo statusu”), kam Procedūru direktīvā 2005/85/EK ir atsevišķa V sadaļa, un konkrēti 35.pants „Robežprocedūras”:
1. *Dalībvalstis var nodrošināt procedūras saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas minētas II nodaļā, lai pieņemtu lēmumu dalībvalsts robežas vai tranzīta zonā par pieteikumiem, kas iesniegti šādās vietās.*
  2. *Tomēr, ja nepastāv tādas procedūras, kā minēts 1. punktā, dalībvalstis saskaņā ar šā panta noteikumiem un normatīvajiem aktiem, kas ir spēkā 2005. gada 1.decembrī, var saglabāt procedūras, kas atkāpjas no II nodaļā izklāstītajiem pamatprincipiem un garantijām, lai izlemtu robežu vai tranzīta zonās par atļauju ieceļot to teritorijā patvēruma meklētājiem, kas ir ieradušies un iesnieguši pieteikumu šādās vietās.*
  3. *3. Procedūras, kas minētas 2.pantā, nodrošina, ka attiecīgās personas:*
    - a) *var palikt dalībvalsts robežu vai tranzīta zonās, neskarot 7.pantu;*
    - b) *nekavējoties informē par to tiesībām un pienākumiem, kā norādīts 10.panta 1.punkta a) apakšpunktā;*
    - c) *var saņemt, ja nepieciešams, tulka pakalpojumus, kā norādīts 10.panta 1.punkta b) apakšpunktā;*
    - d) *intervē, pirms kompetentā iestāde pieņem lēmumu šādās procedūrās, saistībā ar viņu patvēruma pieteikumu, un interviju veic personas ar atbilstīgām zināšanām par attiecīgajiem standartiem, kas piemērojami patvēruma un tiesību aktu bēgļu jautājumos jomā, kā norādīts 12., 13. un 14.pantā;*
    - e) *var konsultēties ar juridisko konsultantu vai citu padomdevēju, kuru kā tādu pieļauj vai atļauj valsts tiesību akti, kā norādīts 15.panta 1.punktā; un*
    - f) *var norādīt pārstāvi nepavadītu nepilngadīgu personu gadījumā, kā norādīts 17.panta 1. punktā, izņemot gadījumus, ja tiek piemērots 17.panta 2. vai 3.punkts.*
- Turklāt gadījumā, ja atbildīgā iestāde noraida atļauju ieceļot, šī kompetentā iestāde sniedz faktisko un juridisko pamatojumu, kāpēc patvēruma pieteikums tiek uzskatīts par nepamatotu vai nepieņemamu.*
4. *Dalībvalstis nodrošina, ka lēmums saistībā ar 2.punktā paredzētajām procedūrām tiek pieņemts saprātīgā laikā. Ja lēmums nav pieņemts četru nedēļu laikā, patvēruma*

meklētājam tiek atļauts ieceļot dalībvalsts teritorijā, lai viņa pieteikums tiktu izskatīts saskaņā ar citiem šīs direktīvas noteikumiem.

5. *Īpašu ierašanos gadījumā vai gadījumā, ja ierodas liels skaits trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku, kas iesniedz patvēruma pieteikumus robežu vai tranzīta zonā, un tas 1.punkta vai specifiskās procedūras, kas norādīta 2. un 3.punktā, piemērošanu padara praktiski neiespējamu, šīs procedūras var arī tikt piemērotas, ja un kamēr šīs trešās valsts valstspiederīgie vai bezvalstnieki ir izmitināti vietās, kas atrodas netālu no robežas vai tranzīta zonas.*

No Procedūru direktīvas 2005/85/EK 35.panta izriet, ka robežprocedūra nav uzskatāma par normu, bet gan par atkāpi no parastās kārtības, pamatprincipiem un garantijām, uz ko norāda arī šai procedūrai strikti noteiktais maksimālais četru nedēļu termiņu, kurā procedūrai jābūt pabeigtai, pretējā gadījumā ļaujot patvēruma meklētājam ieceļošanu valstī un nododot tā pieteikuma izskatīšanu parastajā procedūrā, Latvijas gadījumā – Pilsnības un migrācijas lietu pārvaldes kompetencē (turpmāk tekstā – PMLP).

Tādejādi pieļaujot likumprojekta 13.priekšlikuma sasaisti ne tikai ar PMLP kompetencē esošo saīsināto procedūru, bet arī ar Valsts Robežsardzes (turpmāk tekstā – VR) kompetencei pakļauto robežprocedūru, nepamatoti tiek sašaurināta personas pieeja parastajai patvēruma procedūrai, kas saskaņā ar ANO Augstā komisāra bēgļu lietās (turpmāk tekstā – UNHCR) viedokli ir pretrunā ar vienu no cilvēka pamattiesībām, proti – tiesībām uz patvērumu jeb tiesībām lūgt patvērumu, kas nostiprinātas tādos starptautisko tiesību dokumentos kā Ženēvas konvencija², Eiropas Savienības Pamattiesību harta (turpmāk tekstā – ES Pamattiesību harta), Līgums par Eiropas Savienības darbību.

Uz šo apstākli UNHCR ir norādījis vairākkārt, t.sk. savos 2013.gada februārī publicētajos Apsvērumos par Igaunijas Republikas Iekšlietu ministrijas ierosinātajiem grozījumiem Likumā par starptautiskās aizsardzības piešķiršanu ārvalstniekiem (turpmāk tekstā – UNHCR Atzinums). UNHCR minētajā Atzinumā, atsaucoties arī uz saviem 2011.gada 01.februārī Eiropas Savienības tiesai sniegtajiem rakstveida apsvērumiem lietā Nr. C-411/10 un C-493/10³ atkārtoti uzsver, ka ES Pamattiesību hartas 18.pants⁴ paredz tiesības uz patvērumu, un šo tiesību joma ir plaša un ietver ne tikai 1951.gada Ženēvas Konvencijas materiālās tiesību normas, bet arī procesuālās un materiālās tiesības, kas ietvertas Eiropas Savienības tiesību aktos patvēruma jomā (*Union's asylum acquis*).

Paredzētā patvēruma tiesību aizsardzība acīmredzami ietver sevī ne tikai noteiktas

² Ženēvas konvencijas 31.pants "Bēgļi, kas nelegāli atrodas patvēruma zemē"

1. Dalībvalsts nesoda bēgļus sakarā ar viņu nelegālo ierašanos vai atrašanos tajā, ja viņi ieradušies tieši no teritorijas, kurā bēgļu dzīvība vai brīvība bija apdraudēta atbilstoši 1.panta izpratnei, un bez kavēšanās pieteikušies valsts varas iestādēs, uzrādot pamatotos iemeslus tam, kādēļ viņi ieradušies vai atrodas šajā valstī nelegāli.

2. Dalībvalstis neierobežo bēgļu pārvotiešanos vairāk, nekā tas ir nepieciešams, un šie ierobežojumi var tikt piemēroti tikai tik ilgi, kamēr tiek noteikts viņu statuss šajā valstī vai kamēr viņi netiek uzņemti citā valstī. Dalībvalstīm jādod bēgļim pietiekami ilgs laiks un visas iespējas, lai viņš varētu nokārtot formalitātes uzņemšanai citā valstī.

³ UN High Commissioner for Refugees, N.S. v. Secretary of State for the Home Department in United Kingdom; M.E. and Others v. Refugee Application Commissioner and the Minister for Justice, Equality and Law Reform in Ireland - Written Observations of the United Nations High Commissioner for Refugees, 1 February 2011, C-411/10 and C-493/10, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4d493e822.html>

⁴ *Patvēruma tiesības garantē, ievērojot noteikumus, kas ietverti 1951. gada 28. jūlija Ženēvas Konvencijā par bēgļu statusu un 1967. gada 31. janvāra Protokolā par bēgļu statusu, kā arī saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienību un Līgumu par Eiropas Savienības darbību (turpmāk "Līgumi").*

aizsardzības iespējas pret izraidīšanu (*non-refoulement* jeb nerpatriēšanas princips)⁵, bet tā ietver arī tiesības pieprasīt bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanu un tiesības sagaidīt pieteikuma izskatīšanu. Tādējādi ES Pamattiesību hartas 18.panta pārkāpums būs ne tikai tajos gadījumos, kad pastāv reāls izraidīšanas risks (*non-refoulement* principa neievērošana) bet arī tādos gadījumos kā:

- ierobežota piekļuve patvēruma procedūrai un taisnīgai un efektīvai pieteikuma izskatīšanai vai efektīvai tiesiskai aizsardzībai;
- neatbilstoši apiešanās, uzņemšanas un aizturēšanas apstākļi;
- atteikums piešķirt patvērumu (bēgļa statusa vai alternatīvās aizsardzības veidā) ar visām no tā izrietošajām tiesībām gadījumos, kad kritēriji tikuši izpildīti.⁶

Būtisks un vērā ņemams ir fakts, ka likumprojekta 13.priekšlikuma normas, ko likumprojekta iesniedzējs piedāvā iestrādāt Patvēruma likuma grozījumos nav saistītas ne ar 13.12.2011. direktīvas 2011/95/ES (par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu), ne ar 11.05.2011. direktīvas 2011/51/ES (ar ko groza Padomes direktīvu 2003/109/EK, iekļaujot tās darbības jomā starptautiskās aizsardzības saņēmējus) transponēšanas nepieciešamību līdz 21.12.2013. un 20.05.2013. attiecīgi, nacionālajos tiesību aktos.

Minētais priekšlikums ir ņemts no jau nacionālajos tiesību aktos pārņemtās direktīvas 2005/85/EK, bet ņemot vērā, ka Eiropas Komisijai iesniedzot priekšlikumu minētā direktīva 2005/85/EK ir būtiski pārstrādāta un grozīta, un vēl 2011.gada 06.aprīlī Eiropas Parlaments pieņēma nostāju pirmajā lasījumā par Komisijas priekšlikumu kopumā atbalstot ierosinātos grozījumus⁷, ir neracionāli iestrādāt Latvijas nacionālajos tiesību aktos normas, kas pašreiz atrodas pārstrādes procesā, kā rezultātā pēc kāda laika Patvēruma likums atkal būtu jāgroza, lai izpildītu jaunās pārstrādātās direktīvas prasības. Pārstrādātās direktīvas grozītais priekšlikums atbilst Tamperes Eiropadomes 1999.gada secinājumiem, 2004.gada Hāgas programmai⁸, Eiropas Imigrācijas un patvēruma paktam⁹, ko Eiropadome pieņēma 2008.gada 17.oktobrī, un 2009.gada Stokholmas programmai¹⁰, kurā prasīts izveidot kopēju Eiropas

⁵ Eiropadome īpašā sanāsmē Tampērē 1999. gada 15. un 16. oktobrī vienojās strādāt, lai radītu kopēju Eiropas patvēruma sistēmu, kuras pamatā būtu 1951.gada 28.jūlija Ženēvas konvencijas par bēgļa statusu, kurā grozījumi izdarīti ar 1967. gada 31. janvāra Ņujorkas Ņujorkas protokolu ("Ženēvas konvencija"), pilnīga un absolūta piemērošana, tādējādi saglabājot nerpatriēšanas principu un nodrošinot, ka nevienu personu nesūta atpakaļ vajāšanai.

⁶ UN High Commissioner for Refugees, The United Nations High Commissioner for Refugees observations on the proposed amendments to the Act on Granting International Protection to Aliens, February 2013, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/5124f7b92.html>

⁷ Eiropas Komisijas grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (Pārstrādāta redakcija), 1.lpp. Paskaidrojuma raksts. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0319:FIN:LV:PDF>

⁸ Brīvības, drošības un tiesiskuma stiprināšanai Eiropas Savienībā 2004.gada 4., 5.novembrī Eiropadomē ES dalībvalstis vienojās par daudzgadu programmas "Hāgas programma brīvības, drošības un tiesiskuma stiprināšanai Eiropas Savienībā" projektu, kas aizstāja līdz šim spēkā esošo tā saucamo "Tamperes programmu". Hāgas programma ietver trīs jomas – brīvību, drošību un tiesiskumu. Brīvības stiprināšanai tā paredz visaptverošu pieeju attiecībā uz robežu pārvaldīšanu, migrācijas cēloņu apzināšanu, ieeļošanas, migrantu integrācijas un izraidīšanas politiku; drošības stiprināšanai tā nosaka jaunus principus informācijas apmaiņā, pastiprinot policijas sadarbību noziedzības, sevišķi terorisma apkarošanā un aizkavēšanā; tiesiskuma stiprināšanai tā paredz stiprināt sadarbību civillietās un krimināllietās.

Avoti: http://www.tm.gov.lv/lv/daliba_es/aktualitates/actual.html

http://www.tm.gov.lv/lv/daliba_es/tm_kompetence/hagaprogramme.html

⁹ Eiropas Imigrācijas un patvēruma pakts pieņemts 2008.gada 15.-16.oktobra Eiropadomes sanāsmē, nosakot politisko mērķu virzienus migrācijas un patvēruma jomā, uz kuriem jātiecas Eiropas Savienības dalībvalstīm.

¹⁰ 2009.gada 10.-11.decembra Eiropadomē tika apstiprināta Stokholmas programma, kas ir daudzgadu (2010.–2014.gads) politikas programma ES brīvības, drošības un tiesiskuma telpai. Stokholmas programma nosaka, kas šo piecu gadu laikā ir jāsasniedz, tajā skaitā arī migrācijas un patvēruma politikas sfērā. Minētās jomas attīstībai ir definēts vispārējs mērķis – migrācijas un patvēruma jomā atbildīga un solidāra Eiropa, kas iesaistās partnerībā.

patvēruma sistēmu (KEPS) līdz 2012.gadam. Priekšlikums atbilst arī stratēģijas „Eiropa 2020” mērķiem (..) ¹¹.

No Pārstrādātās direktīvas grozītā priekšlikuma redakcijas redzams, ka no direktīvas 2005/85/EK teksta ir pilnībā svītroti vai būtiski laboti tās patreizējās redakcijas 23.panta ceturtās daļas apakšpunkti, t.sk. tie punkti, kas ņemti par pamatu šo Patvēruma likuma grozījumu likumprojekta 13.priekšlikuma izstrādē. Direktīvas jaunajā redakcijā (31.panta sestās daļas no a) līdz g) apakšpunktam ieskaitot) ir ļoti precīzi un izsmeļoši uzskaitīti gadījumi, kad dalībvalstis var noteikt, ka izvērtēšanas procedūra tiek paātrināta un / vai veikta pie robežas ¹², un šie pamati līdzšinējo 15 vietā ir samazināti līdz septiņiem, un konkrēti tie ir

1. patvēruma pieteikuma iesniedzējs, iesniedzot savu pieteikumu un izklāstot faktus, ir norādījis tikai tos jautājumus, kas nav svarīgi izvērtēšanā par to, vai viņu var kvalificēt kā bēgli vai kā personu, kas ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību saskaņā ar Kvalifikācijas Direktīvu; vai
2. patvēruma pieteikuma iesniedzējs ir no drošas izcelsmes valsts šīs direktīvas nozīmē, vai
3. patvēruma pieteikuma iesniedzējs ir maldinājis iestādes, iesniedzot nepatiesu informāciju vai dokumentus vai neiesniedzot atbilstīgu informāciju vai dokumentus saistībā ar savu identitāti un / vai valstspiederību, kas varētu negatīvi ietekmēt lēmumu; vai
4. pastāv iespējamība, ka pastāv iespējamība, ka pieteikuma iesniedzējs ar ļaunu nolūku ir iznīcinājis vai izmetis identitātes vai ceļojuma dokumentu, kas būtu palīdzējis noteikt viņa identitāti vai valstspiederību; vai
5. patvēruma pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis nepārprotami nepatiesu vai acīmredzami neticamu informāciju, kas ir pretrunā pietiekami pārbaudītai izcelsmes valsts informācijai, tādējādi padarot nepārliciecināmu viņa prasību saistībā ar to, vai viņš ir kvalificējams kā bēglis vai kā persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību, atbilstīgi Kvalifikācijas direktīvai; vai
6. patvēruma pieteikuma iesniedzējs iesniedz pieteikumu galvenokārt tāpēc, lai kavētu vai izjauktu agrāka vai nenovēršama lēmuma spēkā stāšanos, kā rezultātā tiktu īstenota viņa pārvietošana; vai
7. patvēruma pieteikuma iesniedzēju nopietnu iemeslu dēļ var uzskatīt par draudu dalībvalsts valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, vai pieteikuma iesniedzējs ir bijis izraidīts sabiedriskās drošības vai kārtības iemeslu dēļ saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

Apskatot Pārstrādātās direktīvas grozītā priekšlikuma kontekstā patreizējās direktīvas redakcijā esošos 23.panta ceturtās daļas d), f), g), l), m) un n) apakšpunktus, kas tiešā veidā ņemti par pamatu aplūkojamam likumprojekta priekšlikumam, redzams, ka pilnībā no jaunās versijas ir svītrots l) un n) punkti, bet būtiskus grozījumus piedzīvojuši f), g) un m) punkti.

Bez tam, jāuzsver, ka Pārstrādātās direktīvas grozītā priekšlikuma 31.pants (iepriekšējā versijā – 23.pants) „Izvērtēšanas procedūra” papildināts ar 8.daļu sekojošā redakcijā – *Tas, ka starptautiskās aizsardzības pieteikums tika iesniegts pēc nelikumīgas ieceļošanas teritorijā vai pie robežas, tostarp tranzīta zonās, kā arī dokumentu neesamība vai viltotu dokumentu lietošana, pats par sevi nav automātisks iemesls izmantot procedūru pirmajā instancē saskaņā ar 6. punktu.*

Avots: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/ES/migracija.html>

¹¹ Eiropas Komisijas grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (Pārstrādāta redakcija), 3.lpp.

¹² Patreizējā direktīvas versijā robežprocedūra šajā pantā nebija iekļauta, kas varēja radīt zināmas interpretācijas grūtības.

Tādejādi EK likvidē visas iespējamās plašās un pretrunīgās interpretācijas iespējas, ko netieši pieļauj patreizējā direktīvas versija, atrodoties kolīzijā ar Ženēvas konvenciju.

Šo pieeju atzinīgi ir novērtējis arī UNHCR savā 2012.gada janvārī sniegtajā atzinumā par Eiropas Komisijas grozīto priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta redakcija)¹³.

Savos komentāros UNHCR norāda, ka atsauce pantā 43 (1) (b) uz pantu 31 (6) ļauj dalībvalstīm izskatīt robežprocedūrā tos gadījumus, kas attiecas uz septiņiem paātrinātās procedūru pamatiem atbilstoši to izsmeltošajam uzskaitījumam 31.panta sestās daļas no a) līdz g) apakšpunktā ieskaitot. UNHCR saprot, ka šajos gadījumos pants 4 (2)¹⁴ nepiešķir iestādei, kas nav atbildīgā iestāde, prerogatīvu uz robežas izskatīt pieteikumus vai intervēt patvēruma pieteikuma iesniedzējus par pieteikuma būtību. UNHCR iebilst pret jebkādu atšķirīgu interpretāciju. Šis koncepts izriet no Pārstrādātās direktīvas grozītā priekšlikuma 4.panta kopsakarībā ar tās 43.pantu¹⁵, kas definē robežprocedūras ietvaru. Tādejādi dalībvalstī bez atbildīgās iestādes, kas Latvijas gadījumā nepārprotami ir PMLP, var tikt noteikta cita iestāde, kurai atbildīgā iestāde deleģē atbildību sekojošos jautājumos –

- o lietās saskaņā ar Dublīnas Regulu un
- o atļaujas piešķiršanā vai atteikumā ieceļot valstī saskaņā ar to procedūru, kas minēta 43.pantā (Robežprocedūra – LCC piezīme), ievērojot tur izklāstītos noteikumus un pamatojoties uz atbildīgās iestādes (PMLP) atzinumu.

Latvijas gadījumā šī otra iestāde, kas nav uzskatāma par atbildīgo iestādi, var būt Valsts robežsardze, kuras kompetencē būtu nododamas lietas strikti noteiktos Pārstrādātās direktīvas grozītā priekšlikuma 43.panta un 31.panta sestās daļas ((a) - g)) ietvaros.

Ievērojot augstākminēto, secināms, ka tādu priekšlikumu iekļaušana Patvēruma likuma

¹³ UN High Commissioner for Refugees, UNHCR comments on the European Commission's Amended Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on common procedures for granting and withdrawing international protection status (Recast) COM (2011) 319 final, January 2012, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f3281762.html>

¹⁴ Pārstrādātās direktīvas grozītā priekšlikuma 4.panta pirmā daļa:

Dalībvalstis visās procedūrās norāda atbildīgo iestādi, kas būs atbildīga par pieteikumu atbilstīgu izvērtēšanu saskaņā ar šo direktīvu. Dalībvalstis nodrošina, ka minētajai iestādei tiek piešķirti atbilstoši līdzekļi, tostarp pietiekami kompetents personāls, lai pildītu tās uzdevumus saskaņā ar šo direktīvu.

4.panta otrā daļa –

Dalībvalstis var nodrošināt, ka iestāde, kas nav 1.punktā minētā iestāde, ir atbildīga par:

- (a) lietām saskaņā ar Dublīnas Regulu un
- (b) atļaujas piešķiršanu vai atteikumu ieceļot valstī saskaņā ar to procedūru, kas minēta 43.pantā, ievērojot tur izklāstītos noteikumus un pamatojoties uz atbildīgās iestādes atzinumu.

¹⁵ Pārstrādātās direktīvas grozītā priekšlikuma 43.pants „Robežprocedūras”:

1. Dalībvalstis var nodrošināt procedūras saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas minētas II nodaļā, lai pieņemtu lēmumu dalībvalsts robežas vai tranzīta zonā par:

- (a) pieteikumu, kas iesniegts šādās vietās pieņemamību saskaņā ar 33. pantu; un/vai
- (b) pieteikumu būtību, ja tiek piemērota 31. panta 6. punktā minētā procedūra.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka lēmums saistībā ar 1. punktā paredzētajām procedūrām tiek pieņemts saprātīgā laikā. Ja lēmums nav pieņemts četru nedēļu laikā, pieteikuma iesniedzējam tiek atļauts ieceļot dalībvalsts teritorijā, lai viņa pieteikums tiktu izskatīts saskaņā ar citiem šīs direktīvas noteikumiem.

3. Ja ierodas liels skaits trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku, kas iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumus robežu vai tranzīta zonā, un tas 1. punkta piemērošanu praksē padara neiespējamu, šīs procedūras var arī tikt piemērotas, ja un kamēr šīs trešās valsts valstspiederīgie vai bezvalstnieki ir izmitināti vietās, kas atrodas netālu no robežas vai tranzīta zonas.

grozījumu likumprojektā, kas neatbilst Eiropā noteiktajām politikas pamatnostādņēm un vienotajai stratēģijai patvēruma un migrācijas jomā, ne tikai nepamatoti paplašina augstāk minētos septiņus pamatus, kuru gadījumā patvēruma pieteikuma izvērtēšanas procedūra var tikt veikta saīsinātā kārtībā vai robežprocedūras veidā, bet arī nonāk pilnīgā pretrunā ar Eiropas Komisijas nostāju, UNHCR viedokli šajā jomā un vienotās patvēruma sistēmas izveides koncepciju kopumā.

Komentējot Pārstrādātās direktīvas grozīto priekšlikumu, UNHCR norādījis, ka saīsinātajā kārtībā vai robežprocedūrā patvēruma pieteikumi ir izskatāmi direktīvā uzskaitītajos septiņos gadījumos, daži no kuriem ir izpelnījušies arī UNHCR asu kritiku (piemēram, direktīvas 31.panta sestās daļas e) apakšpunkts un 31.panta sestās daļas g) apakšpunktā), proti – UNHCR vērs uzmanību uz to apstākli, ka šiem septiņiem pamatiem gan pēc sava satura, gan formas jābūt tādiem, kas pilnā mērā attaisno konkrētā patvēruma pieteikuma izskatīšanu saīsinātajā kārtībā vai robežprocedūrā. Līdz ar to UNHCR uzsvē un LCC pilnībā pievienojas šim viedoklim, ka minētajiem septiņiem pamatiem direktīvā ir jābūt noteiktiem tādā veidā, lai tiktu sasniegts galvenais šo grozījumu izstrādes mērķis – veidot saskanīgu ar citiem ES patvēruma *acquis instrumentiem*, efektīvu un aizsargājošu patvēruma sistēmu ar racionālām izmaksām, kas risinātu arī iespējamu ļaunprātīgu pieprasījumu problēmu.

Attiecībā par direktīvas 31.panta sestās daļas e) apakšpunktā norādīto pamatu „pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis nepārprotami nepatiesu vai acīmredzami neticamu informāciju, kas ir pretrunā pietiekami pārbaudītai izcelsmes valsts informācijai, tādējādi padarot nepārliecinošu viņa prasību (..)” UNHCR uzskata, ka tikai tādi pieteikumi, kas ir „ļāunprātīgi” (tas ir, skaidri krāpnieciski) vai „acīmredzami nepamatoti” (tas ir, nesaistīti ar starptautiskās aizsardzības piešķiršanas kritērijiem) var tikt novirzīti uz paātrināto procedūru. UNHCR uzsvē, ka šajā gadījumā ir būtiski nošķirt „ļāunprātīgus”, „skaidri krāpnieciskus” un „acīmredzami nepamatotus” pieteikumus no „neticamiem pieteikumiem”, jo, ja pieteikums pirmšķietami liekas „neticams”, tas vēl nenozīmē, ka tas ir „ļāunprātīgs”, „skaidri krāpniecisks” vai „acīmredzami nepamatots”. Līdz ar to piedāvātā Patvēruma likuma grozījumu likumprojekta 13.priekšlikumā piedāvātā 7) punkta redakcija „patvēruma meklētājs ir iesniedzis nekonekventu, pretrunīgu, neticamu vai nepietiekamu informāciju” ir pretrunā ar UNHCR nostādņēm, jo fakts, ka persona iesniedz neticamu vai nepietiekamu informāciju nenozīmē, ka personas pieteikums ir „ļāunprātīgs”, „skaidri krāpniecisks” vai „acīmredzami nepamatots”. Tādējādi ar minētā likumprojekta 13.priekšlikuma 7) punktu nevar tikt sasniegts arī likumprojekta iesniedzēju izvērztais mērķis – „samazināt ļāunprātīgu izmantošanu”, jo piedāvātajā redakcijā norma neattiecas uz ļāunprātīgas izmantošanas gadījumiem, bet gan situācijām, kad personas sniegtā informācija apzīmējama kā nekonekventa, pretrunīga, neticama vai nepietiekama, kas savukārt „rada pieņēmumu, ka viņa prasība (..) nav pārliecinoša” - LCC uzskata, ka „nepārliecinošas prasības” un „ļāunprātīga izmantošana” ir dažādi jēdzieni ar atšķirīgu saturu, starp kuriem nav liekama vienlīdzības zīme.

Lai sasniegtu pārstrādātās direktīvas mērķi un nacionālais normatīvais regulējums iekļautos kopējās Eiropas patvēruma sistēmas ietvarā, Patvēruma likuma 19.panta pirmās daļas 7.punkts būtu izsakāms redakcijā, kas atbilstu Pārstrādātās direktīvas grozītā priekšlikuma 31.panta sestās daļas e) apakšpunktam. Ievērojot, ka minētā direktīva atrodas aktīvā pārstrādes procesā, ir svarīgi šobrīd pievērst īpašu vērību atbilstošu izmaiņu izdarīšanai nacionālajos tiesību aktos, saskaņojot un harmonizējot tos atbilstoši attiecīgā ES regulējuma mērķiem un tendencēm.

Attiecībā par direktīvas 31.panta sestās daļas g) apakšpunktā norādīto pamatu „pieteikuma iesniedzēju nopietnu iemeslu dēļ var uzskatīt par draudu dalībvalsts valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, vai pieteikuma iesniedzējs ir bijis izraidīts sabiedriskās drošības vai

kārtības iemeslu dēļ saskaņā ar valsts tiesību aktiem (...)”, kas tiek piedāvāts Patvēruma likuma grozījumu likumprojekta 13.priekšlikuma 10) punkta redakcijā, UNHCR norāda, ka saīsinātajā kārtībā un robežprocedūrā var izskatīt pieteikumus tikai „ļauņprātīgās”, „skaidri krāpnieciskās” vai „acīmredzami nepamatotās” lietās un attiecībā uz visiem citiem gadījumiem kas neatbilst šīm trim pazīmēm ir nepieciešama rūpīga izvērtēšana, tostarp attiecībā uz izslēgšanas apsvērumiem¹⁶.

Turklāt UNHCR uzskata, ka pastāv efektīvāki un samērīgāki pasākumi, lai risinātu tos gadījumus, kas saistīti ar valsts drošību vai sabiedrisko kārtību. Bez tam, ievērojot smagās sekas, kas var iestāties personai negatīva lēmuma pieņemšanas gadījumā lietās, kas saistītas ar valsts drošības jautājumiem, Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja ir rekomendējusi izslēgt šo lietu kategoriju no saīsinātajā kārtībā vai robežprocedūrā izskatāmo lietu loka¹⁷. UNHCR pilnībā atbalsta šo Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas ieteikumu, jo šis pamats, kas ietver valsts drošības vai sabiedriskās kārtības apdraudējuma elementus pats par sevi nenozīmē, ka patvēruma pieteikums būtu acīmredzami nepamatots vai ļaunprātīgs, līdz ar ko šāds kritērijs iekļaušanai saīsinātajā kārtībā vai robežprocedūrā izskatāmo lietu kategorijā nav ne juridiski pamatots, ne faktiski atbilstošs saīsinātās kārtības un robežprocedūras pieļaujamības mērķim. Neizraidīšanas (*non-refoulement*) principa absolūto dabu praksē nostiprina Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra, un kā viens no pēdējiem šajā kontekstā minamiem ir 17.01.2012. spriedums lietā Nr. 8139/09 Othman (Abu Qatada) v. the United Kingdom, saskaņā ar kuru Lielbritānijai tiek liegts deportēt uz Jordāniju tiesāšanai aizdomās par terorismu un ekstrēmismu turēto palestīniešu izcelsmes garīdznieku, neskatoties uz to, ka viņš tiek uzskatīts par draudu Lielbritānijas nacionālajai drošībai.

Ievērojot minēto, patvēruma pieteikumi lietās, kur iesniedzējs tiek uzskatīts par draudu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai un drošībai, nevar automātiski tikt kvalificēti kā nepamatoti vai ļaunprātīgi, līdz ar ko tie ir izslēdzami no saīsinātās procedūras, kurā notiek automātiska pieteikuma noraidīšana, un tie ir novirzāmi izskatīšanai parastajā kārtībā. Galvenie tiesību avoti, no kuriem izriet augstākminētie principi, ir Ženēvas konvencija, 1984.gada ANO Konvencija pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgiem, necilvēcīgiem vai cieņu pazemojošiem apiešanās un sodīšanas veidiem, 1966.gada ANO Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, 1950.gada Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 07.07.1989. spriedums Soeringa lietā (Soering v. United Kingdom), 2010.gadā izsludinātā Eiropas Savienības pamattiesību harta.

Ņemot vērā augstāk minēto, LCC uzskata, ka nevar piekrist likumprojekta iesniedzēju viedoklim, ka papildinot Patvēruma likuma nosacījumus likumprojekta 13.priekšlikuma veidā, kas paredzot iesnieguma izskatīšanu saīsinātajā kārtībā vai robežprocedūrā, tiks uzlabota patvēruma procedūras efektivitāte un novērsts tās ļaunprātīgas izmantošanas risks, gluži otrādi – cietīs patvēruma procedūras kvalitāte, jo tā tiks nevis tuvināta augstākiem standartiem, bet gan faktiski attālināsies no patvēruma jomā noteiktā kopējā Eiropas patvēruma sistēmas kursa un nonāks pretrunā ar starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos noteiktajiem pamatprincipiem. Tādejādi secināms, ka vērtējot iesniegtā likumprojekta 13.priekšlikumu kopumā, tā patreizējā redakcija neatbilst ne tā pamatojumam, ne mērķim, kā arī ir pretrunā ar Ženēvas Konvencijā un Eiropas Savienības tiesību aktos patvēruma jomā (*Union's asylum acquis*) ietvertajām materiālo un procesuālo tiesību normām.

¹⁶ UN High Commissioner for Refugees, Guidelines on International Protection No. 5: Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees, 4 September 2003, HCR/GIP/03/05, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f5857684.html>

¹⁷ Resolution 1471 (2005) Accelerated asylum procedures in Council of Europe member states http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta05/ERES1471.htm#_ftn1

Rezumējot augstākminēto, redzams, ka pašreiz Patvēruma likuma 19.pantā esošie 5 pamati kopā ar likumprojekta iesniedzēju piedāvātajiem citiem 5 pamatiem neatbilst aktuālajai situācijai saistībā ar 2005/85/EK direktīvas grozījumiem, UNHCR viedoklim un Eiropas Savienības tiesību aktiem patvēruma jomā to kopsakarībā. Piedāvātais variants ir faktiski novecojis, un izdarot piedāvātos likuma grozījumus, neizbēgama būs situācija, kad atkal Patvēruma likums būs jāpārstrādā, lai tas atbilstu direktīvas jaunajai versijai. Kā redzams, tad jau esošās un tagad piedāvātās normas viena otru pārklāj un dublē, dažas no normām jau tikušas dzēstas no 2005/85/EK direktīvas plānotās redakcijas, attiecībā pret atsevišķām normām ir saņemti stingri UNHCR iebildumi. Lietderīgāk un konstruktīvāk ir sekot gataviem izstrādātiem tiesību normu modeļiem, kas atbilst jau pieņemtiem konceptiem attiecīgajā jomā. Nenoliedzami vērā ņemamas ir tiesiskās sekas, ko izraisītu šāda priekšlikuma iestrāde Patvēruma likumā, respektīvi – neatbilstoša regulējuma ieviešana radīs patvēruma meklētājiem pamatu atbilstošu sūdzību iesniegšanai Eiropas Cilvēktiesību tiesā saistībā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas pārkāpumu.